

Рецензія

завідувача кафедри медицини невідкладних станів НУОЗ України імені П.

Л. Шупика, доктора медичних наук, професора Волосовця Антона

Олександровича

на дисертаційну роботу Перекопайка Юрія Миколайовича «Ускладнення вогнепальних поранень черепа та головного мозку в гострому та ранньому

періоді. Клініка, діагностика, лікування», представлену на здобуття

ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я

за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність 14.01.05.

«Нейрохірургія»)

Актуальність теми дисертації

Пацієнт з вогнепальним пораненням черепа та головного мозку, один з найскладніших пацієнтів для лікування та реабілітації. Часто зовнішні ознаки травми не співпадають з ушкодженнями, які приховані за ними, а травма мозку є набагато важчою. Частота вогнепальної травми голови в АТО\ООС, до початку повномасштабної війни Росії проти України, складала 23% за даними колективу авторів Хоменко, І. П., Гуменюк, К. В., Король, С. О., а ін., (2021). Визначення провідного виду уражень військовослужбовців у сучасних військових конфліктах. *Харківська хірургічна школа*, (2), 128-133.

Цивільна та військова травма значно відрізняється, але під час повномасштабної війни ця різниця стирається, як показує досвід цієї війни, цивільні лікувальні заклади починають працювати в умовах масових поступлень та інколи дефіциту електроенергії та забезпечення матеріалів. Часто травма військова поєднана або комбінована в той час, як цивільна здебільшого ізольована.

Надання допомоги пацієнтам з вогнепальним пораненням, пораненням від вибухової хвилі розпочинається на полі бою згідно настанов ТССС і від правильного надання першої допомоги багато чого залежить, в тому числі рекомендації створені для попередження ускладнень.

Дисертаційна робота є актуальною і піднімає гострі питання, які стоять перед медиками та військовими.

Зв'язок наукової роботи з державними та галузевими науковими програмами

Дисертація є частиною науково-дослідної роботи кафедри нейрохірургії НУОЗ України на тему «Прогнозування результатів лікування вогнепальних черепно – мозкових поранень». Державний реєстраційний номер: 0120U101810 2017 – 2024рр.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота проводилась на зібраному матеріалі в НВМКЦ «Головний військовий клінічний госпіталь» (м. Київ), який слугує останнім етапом в системі евакуації поранених. Було досліджено 109 випадків бойової травми черепа та головного мозку, лікування яких проводилось в 2014 – 2017 рр.. Відповідно до результату лікування, оцінка проводилась за Шкалою результатів лікування Глазго, пацієнтів було розділено на 2 групи - пацієнти, які мали хороший результат лікування та пацієнти, які мали не задовільний результат лікування. Таким чином визначались фактори, які впливали на результати лікування в кожній групі. Особливий акцент ставився на ускладнення – інфекційні та неінфекційні. Перша група налічувала 52 пацієнтів, які мали 4, 5 за ШРЛГ. Друга група налічувала 57 пацієнтів, які мали ШРЛГ 2, 3 та 1.

Для опису показників використовувалася медіана (Me), міжквартильний розмах (IQR), мінімальне (min) та максимальне (max) значення, середнє значення $\pm$ середньоквадратичне відхилення ($M \pm SD$), частота (P) та 95% довірчий інтервал (95%CI). Для порівняння кількісних показників використовувались критерій t-критерій, Манна-Уїтні (U) та Вілкоксона(W), з попередньою перевіркою розподілу даних на нормальність за допомогою критерію Колмогорова-Смірнова. Кореляційний аналіз для визначення зв'язків між характеристиками включав розрахунок коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена (ρ) та тетрагоричний коефіцієнт сполученості (ϕ) для якісних змінних. Порогове значення для статистичної значущості (p) встановлювалось на рівні 0,05 ($p \leq 0,05$) для всіх видів аналізу.

Вибірка пацієнтів є достатньою. Аналіз проводився за допомогою програмного забезпечення Statistica 6.1.

Дисертант наводить 6 висновків, сформовані логічно, відповідно до поставлених завдань.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес НУОЗ імені П. Л. Шупика та в лікувальний процес закладів охорони здоров'я м. Київ. Основні положення роботи включені в програму лекцій та методичні розробки кафедри нейрохірургії.

Новизна наукових положень отриманих у дисертації

Дисертантом доповнено наукове уявлення про анатомо топографічні особливості вогнепальних поранень черепа та головного мозку та результат лікування ускладнень. Встановленого негативний вплив припливно – відпливного дрениування на появу інфекційних ускладнень ЦНС. Проведено

аналіз даних, які можуть впливати на результати лікування ускладнень вогнепальних поранень та запропоновано методи уникнення та профілактики цих ускладнень

Оцінка змісту дисертації, її завершення та оформлення

Дисертація включає в себе наступні розділи: анотація, вступ, огляд літератури, матеріали та методи дослідження, три розділи власних досліджень, висновки, практичні рекомендації та додатки. Дисертаційна робота ілюстрована 13 рисунками, 21 таблицею та 9 додатками. Список використаних джерел включає 152 найменування, з яких 136 написані латиницею, а 16 – кирилицею.

Анотація містить в собі короткий зміст дисертації українською та англійською мовами. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання дослідження, методи дослідження, висвітлено особистий вклад дисертанта та де було представлено наукові здобутки дисертантом.

Перший розділ має назву **Ускладнення вогнепальних поранень черепа та головного мозку, їх частота, структура та вплив на результати лікування (огляд літератури)**, складається з 4 підпунктів в яких проводиться аналіз сучасної літератури присвяченій тематиці вогнепальних поранень та їх ускладнень та наслідків. В підпункті 1.4 що має назву **1.4. Принципи надання медичної допомоги при вогнепальних пораненнях черепа та головного мозку в гострому та ранньому періоді з метою мінімізації ускладнень**, проводиться аналіз літератури, яка присвячена наданню допомоги пораненим на полі бою та на етапах евакуації, підкреслюється важливість керівництва ТССС – керівництво з надання допомоги в умовах бойових дій.

Другий розділ має назву **Матеріали і методи дослідження**. В ньому приводиться загальна характеристика спостережень, методи, які були використані дисертантом при зборі даних та їх аналізі.

Розділ три носить назву **Характеристика ускладнень вогнепальних поранень черепа та головного мозку в гострому та ранньому періоді**. Складається розділ з 3 підпунктів. Це один з основних розділів дисертації де приводяться дані аналізу впливу стану свідомості та важкості травми пацієнта при поступленні на результати лікування. В підпункті 3.3. приводиться клінічна та радіологічна картина інфекційних ускладнень вогнепальних черепно – мозкових поранень. Розділ проілюстровано рисунками та таблицями. Зауважень до розділу немає.

Четвертий розділ називається **Результати лікування ускладнень у пацієнтів з вогнепальними пораненнями черепа та головного мозку в гострому та ранньому періоді**. У розділі проводиться аналіз факторів ризику появи інфекційних ускладнень та не інфекційних ускладнень. Розділ складається з 3 підпунктів. Перший підпункт складається ще з двох підпунктів. Підкреслюється важливість уникнення ранової інфекції, оскільки це значно збільшує шанси інфекції ЦНС ($p < 0,001$). В розділі представлено власні спостереження, рисунки та таблиці, що полегшує сприйняття інформації. Окрема увага, значна, приділена у підпункті 4.1.1. витіканню цереброспінальної рідини та ускладненням, які можуть з'являтися з вищою частотою при її наявності.

В п'ятому розділі **Прогнозування результатів лікування ускладнень вогнепальних поранень черепа та головного мозку в гострому та ранньому періоді**, який складається з двох підпунктів, проводиться аналіз факторів ризику розвитку ускладнень та погіршення результатів лікування пацієнтів з вогнепальними пораненнями та наявністю ускладнень.

Дисертаційна робота оформлена згідно чинних вимог.

Повнота викладених матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях

За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, з них: 3 статті у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 2 статті у виданнях зарубіжних країн, що входять до Європейського Союзу (Румунія), 6 тез-доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У дисертації Перекопайка Юрія Миколайовича не встановлено ознак плагіату, фальсифікації чи інших ознак порушення академічної доброчесності

Зауваження до оформлення та змісту дисертації

Принципових зауважень до оформлення дисертаційного дослідження немає. Наявна незначна кількість граматичних помилок.

У процесі рецензування дисертаційної роботи виникли деякі запитання.

1. У вашому дослідженні було порівняно дві групи пацієнтів, Ви проводите окремо аналіз чинників, які впливали на летальність, чи не доцільно на Вашу думку було проводити аналіз між трьома групами: перша група ШРЛГ 4, 5, 2 група 2, 3 і третя група ШРЛГ 1 – тобто летальний випадок?

2. Як досвід надання допомоги при військовій травмі може допомогти покращити результати лікування цивільних вогнепальних травм?

3. Чому у Вашому дослідженні така велика кількість інфекційних ускладнень, понад 34%, порівнюючи останні данні військових конфліктів в Іраку та на Близькому Сході?

Відповідність дисертації вимогам, які пред'являють до наукового ступеня доктора філософії

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а дисертант Перекопайко Юрій Миколайович заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність 14.01.05. Нейрохірургія).

Завідувач кафедри

медицини невідкладних станів

Національного університету охорони

здоров'я України імені П. Л. Шупика,

доктор медичних наук, Професор

Антон ВОЛОСОВЕЦЬ

(Handwritten signature of Anton Wolosovets)